

ZB| Planbureau
en Bibliotheek
van Zeeland

Factsheet

Relaties en seksualiteit
klas 3 vo Zeeland

wij zijn vol van Zeeland

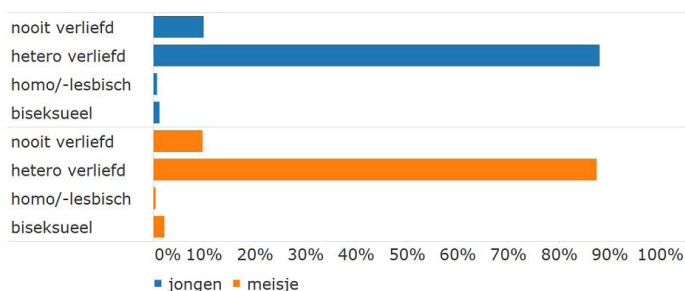
Relaties en seksualiteit klas 3 vo Zeeland

ZB| Planbureau heeft in 2015 voor de vierde keer onderzoek uitgevoerd onder Zeeuwse derdeklassers van het voortgezet onderwijs. In totaal hebben 3091 leerlingen meegedaan, wat neerkomt op een respons van 66%. In deze factsheet wordt ingegaan op het onderwerp relaties en seksualiteit.

Verliefdheid

In de enquête van 2015 is de middelbare scholieren voor het eerst gevraagd of ze wel eens verliefd zijn. Negen van de tien 14- en 15-jarigen (90%) geven aan dat dit inderdaad wel eens voorkomt. Op het VWO zijn er iets minder kinderen die aangeven wel eens verliefd te zijn (85%). Verdere verschillen tussen jongens en meisjes, geloof of andere achtergrondgegevens zijn er niet of nauwelijks. Landelijk gezien is het zo dat 87 procent van de jongens en 88 procent van de meisjes op het voortgezet onderwijs aan geeft wel eens verliefd te zijn geweest (bron: SCP, 2013¹).

Figuur 1: Is wel eens verliefd geweest

Bron: ZB| Planbureau enquête voortgezet onderwijs 2015

Bij de vraag naar verliefdheid is ook gevraagd op wie ze verliefd zijn: op jongens, op meisjes, of op zowel jongens als meisjes. Onder Zeeuwse derdeklassers komt het een enkele keer voor dat een jongen verliefd is op een andere jongen of een meisje verliefd op een ander meisje. Het gaat hierbij om zeer kleine aantallen.

Van de in 2015 ongeveer drieduizend deelnemers aan het onderzoek, zijn 11 jongens wel eens verliefd op andere jongens (0,7% van alle jongens). Nog eens 18 jongens zijn wel eens verliefd op jongens en wel eens op meisjes (1,2% van alle jongens). Bij de meisjes gaat het om 8 meisjes die wel eens verliefd zijn op meisjes (0,5% van alle meisjes) en 34 meisjes die wel eens verliefd zijn op jongens en wel eens op meisjes (2,2% van alle meisjes).

Deze aantallen zijn zo klein dat het alleen duidelijk is dat gevoelens van biseksualiteit meer voorkomen dan gevoelens van homoseksualiteit en dat die gevoelens van biseksualiteit bij meisjes meer voorkomen dan bij jongens. Dit komt overeen met landelijk onderzoek. (SCP, 2013). Uit landelijk onderzoek weten we dat de leeftijdscategorie die we binnen de Jeugdmonitor Zeeland bevragen (14/15 jaar) al wat meer uit zijn op wie ze vallen dan de jongere kinderen (12/13 jaar).

Geslachtsgemeenschap

Zestien van de honderd leerlingen uit klas 3 VO in 2015 heeft naar eigen zeggen één of meer keren geslachtsgemeenschap gehad. 84 van de honderd dus nog niet. Dit geldt zowel voor jongens als meisjes. Scholieren wachten langer met geslachtsgemeenschap dan hun leeftijdgenoten een decennium geleden. Bij de eerste enquête in 2004 had al één op de vier scholieren dit gehad (2004, 24% een of meer keren, 76% nooit). Vergelijken met 2004 zijn er dus minder leerlingen in de derdeklas die geslachtsgemeenschap hebben gehad. Ook landelijk is er sprake van een dalende trend (SCP, 2013).

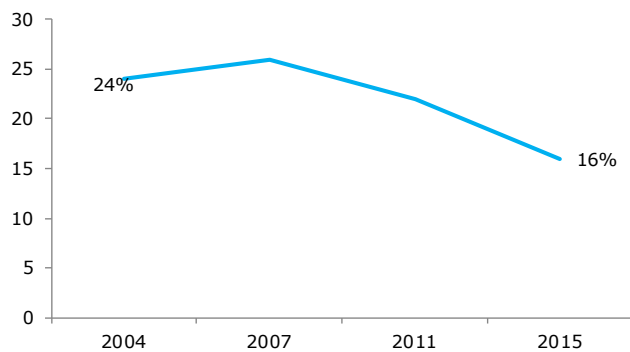
1. SCP, Universiteit Utrecht en Trimbos (2013). Health Behaviour in School-aged Children.

Factsheet Relaties en seksualiteit

Binnen de groep die geslachtsgemeenschap heeft gehad zien we ook de verschuiving dat jongeren het steeds later doen. Steeds minder jongeren waren 12 jaar² of jonger bij de eerste keer (2015: 12%, 2007: 23%, 2004: 17%) en steeds meer jongeren zijn 15 jaar of ouder (2015: 33%, 2007 en 2004: 24%).

Opleidingsniveau, geloof, leeftijd en sekse hebben een relatie met het hebben van geslachtsgemeenschap. Des te hoger het opleidingsniveau³ des te groter de groep die aangeeft nog geen seks te hebben gehad; van de VWO leerlingen heeft 96% van de leerlingen geen seks gehad tov 87% van de HAVO leerlingen en 80% van de VMBO leerlingen.

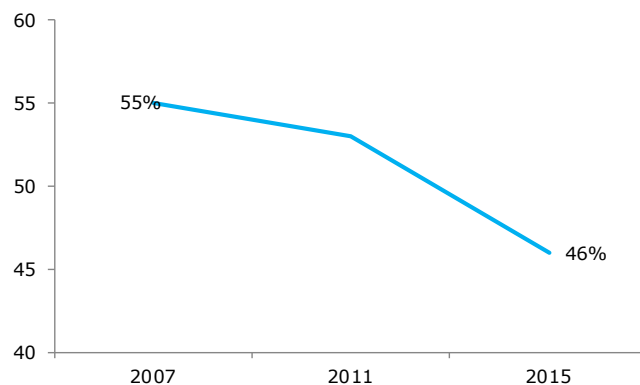
Figuur 2: Heeft ooit geslachtsgemeenschap gehad

Bron: ZB| Planbureau enquête voortgezet onderwijs 2015

Van de leerlingen die op een reformatorische school zitten, geeft een grote groep aan nog geen geslachtsgemeenschap te hebben gehad (93%). Oudere derdeklassers hebben vaker (een keer) geslachtsgemeenschap gehad. Van de zestienjarige leerlingen die meededen aan het onderzoek heeft vier op de tien geslachtsgemeenschap gehad (Zeeuws 39%, landelijk 31%), van de vijftienjarigen één op de zes (Zeeuws 17%, landelijk 15%) en van de veertienjarigen één op de dertien (Zeeuws 8%, landelijk 7%). Vergeleken met de landelijke situatie hebben Zeeuwse zestienjarigen dus vaker een keer gevreeën (HBSC, 2013). Binnen de Zeeuwse populatie zijn er iets meer jongens die twaalf of jonger waren bij de eerste keer (18% van de jongens die aangeven geslachtsgemeenschap te hebben gehad) dan meisjes (5%), meisjes hebben het weer vaker voor het eerst op veertienjarige leeftijd gedaan (52% van de meisjes en 36% van de jongens). Jongens zeggen überhaupt iets vaker een keer (5%) geslachtsgemeenschap te hebben gehad dan meisjes (2%).

Figuur 3: Heeft altijd een condoom gebruikt

Bron: ZB| Planbureau enquête voortgezet onderwijs 2015

Condoomgebruik

Er zijn relatief gezien steeds minder leerlingen die altijd een condoom gebruiken als ze vrijen. In 2015 gebruikte 46% altijd een condoom, in 2007 gold dit nog voor 55% van de leerlingen.

Ongeveer één op de zeven jongeren gebruikt nooit een condoom (15%). De groep die nooit een condoom gebruikt is door de jaren heen ongeveer even groot gebleven. Er zijn relatief gezien bijna twee keer zoveel jongens die nooit met condoom vrijen (18%) dan meisjes (11%).

Het condoomgebruik onder jongeren die op een reformatorische school zitten is lager; er zijn weliswaar minder leerlingen die aangeven geslachtsgemeenschap te hebben gehad, maar van hen die dat wel hebben geeft een grotere groep aan nooit een condoom te gebruiken (33%) en een kleinere groep altijd een condoom te gebruiken (32%).

Er is ook aan de leerlingen gevraagd of ze de laatste keer dat ze vreeën een condoom hebben gebruikt. Dat is voor 34% van de leerlingen het geval, de helft heeft geen condoom gebruikt (51%) en één op de zes weet het niet meer (16%). Vergeleken met de landelijke situatie hebben in Zeeland verhoudingsgewijs veel minder kinderen de laatste keer dat ze vreeën een condoom gebruikt⁴. Landelijk gezien ligt het percentage jongeren (12-16 jaar) dat de laatste keer dat ze vreeën een condoom gebruikte namelijk op 67 en dat is ruim het dubbele. Wat overeenkomt is dat ook landelijk het condoomgebruik tussen 2009 en 2013 afgenomen is (bron: SCP, 2013).

Ongewenste seksuele ervaring

Eén op de zeven jongeren in Zeeland (14%) heeft een seksuele ervaring gehad tegen zijn of haar zin in. We bedoelen hiermee divers ongewenst gedrag (zoenen, intiem betasten tot en met geslachtsgemeenschap). De relatieve grootte van de groep die hiermee in aanraking is gekomen, is constant gebleven in de tijd sinds 2004, uitgezonderd een uitschieter in 2007 (18%).

Meisjes (16%) hebben vaker een ongewenste seksuele ervaring gehad dan jongens (12%). Het komt ook vaker voor onder VMBO leerlingen (16%) en HAVO leerlingen (14%) dan onder VWO leerlingen (8%). Onder reformatorische leerlingen komt minder vaak voor (9%). Onder zestienjarige leerlingen heeft één op de vijf leerlingen een ongewenste seksuele ervaring meegemaakt (21%). De situatie in Zeeland is vergelijkbaar met de landelijke situatie (bron: SCP, 2013).

2. Onder de derdeklassers die we onderzochten is de gemiddelde leeftijd 14 jaar en 9 maanden en is 99% van de respondenten 14, 15 of 16 jaar.
3. Praktijkleerlingen hebben meegedaan aan het onderzoek maar deze worden niet apart benoemd in deze analyse vanwege lage aantallen.

Factsheet Relaties en seksualiteit

Aanbevelingen

Anno 2015 is het voor Zeeuwse jongeren in de derdeklas van het Zeeuwse onderwijs nog geen automatisme om een condoom te gebruiken. Integendeel, het condoomgebruik is een stuk lager dan acht jaar geleden en als we kijken naar condoomgebruik bij de laatste keer is dat in Zeeland ook een stuk lager dan landelijk. Dat is risicovol, want het niet gebruiken van een condoom bij geslachtsgemeenschap kan leiden tot allerlei geslachtsziekten en ongewenste zwangerschap. Aandacht voor condoomgebruik onder Zeeuwse jongeren is dan ook erg belangrijk. Ouders kunnen hierover het gesprek met hun kind aangaan en scholen kunnen leerlingen voorlichten. Ook gemeenten hebben hierin een verantwoordelijkheid via hun gezondheidsbeleid.

COLOFON

Samenstelling:
Herman Braat
Paulette de Kraker
Jolanda van Overbeeke

Deze factsheet is samengesteld door ZB| Planbureau - Jeugdmonitor Zeeland in (mede) opdracht van de Provincie Zeeland en de dertien Zeeuwse gemeenten.

ZB| Planbureau
en Bibliotheek
van Zeeland

Kousteensedijk 7
4331 JE Middelburg
Postbus 8004
4330 EA Middelburg
www.dezb.nl